

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій, обліку та фінансів

Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

МОРГУН Інна Михайлівна

УДК 336.15

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**«Іноземний капітал в банківському секторі
України: загрози та перспективи»**

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

_____ Інна МОРГУН

Керівник роботи
СТОЙКО Олег Якович
к.е.н., доцент

Житомир – 2022

Висновок кафедри фінансів і кредиту за результатами попереднього захисту: МОРГУН Інни Михайлівни

Протокол засідання кафедри фінансів і кредиту № ____ від « ____ » грудня 2022 р.

Завідувач кафедри _____

к.е.н., професор _____ Дмитро ДЕМА
« ____ » грудня 2022 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **_МОРГУН Інна Михайлівна_** захистила

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ « ____ » грудня 2022 р.

_____ Тетяна ТОВСТУХА

АНОТАЦІЯ

Моргун І. М. Іноземний капітал в банківському секторі України: загрози та перспективи. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 – фінанси, банківська справа та страхування. – Поліський національний університет, Житомир, 2022.

В кваліфікаційній роботі уточнено сутність поняття «банки з іноземним капіталом», розкрито теоретичні основи діяльності банківських установ з іноземним капіталом, проаналізовано ефективність діяльності іноземного капіталу в банківському секторі України, виявлено проблеми та перспективи функціонування у забезпеченні стабільності банківської системи України.

Ключові слова: банківська система, банк з іноземним капіталом, банки іноземних банківських груп, глобалізація, державне регулювання, економічні нормативи, іноземний капітал, рентабельність капіталу банку.

SUMMARY

Morhun I. M. Foreign capital in the banking sector of Ukraine: threats and prospects. – Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for a master's degree in specialty 072 «Finance, Banking and Insurance». – Polissya National University, 2022.

In the qualification work, the essence of the concept of «banks with foreign capital» was clarified, the theoretical foundations of the activity of banking institutions with foreign capital were revealed, the effectiveness of the activity of foreign capital in the banking sector of Ukraine was analyzed, problems and perspectives of functioning in ensuring the stability of the banking system of Ukraine were identified.

Key words: banking system, bank with foreign capital, banks of foreign banking groups, globalization, state regulation, economic regulations, foreign capital, profitability of bank capital.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ.....	8
Висновки до розділу 1.....	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ У ВІТЧИЗНЯНОМУ БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ.....	15
Висновки до розділу 2.....	22
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНОЗЕМНИХ БАНКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ.....	23
Висновки до розділу 3.....	29
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

ВСТУП

Актуальність теми дослідження та аналіз останніх досліджень. В умовах ізоляції банківського сектору від світової економіки складно побудувати ефективну економічну систему. Присутність банків з іноземним капіталом в національній економіці є характерною особливістю форм прояву глобалізації. Вплив іноземного капіталу є неоднозначним явищем, оскільки має як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку банки з іноземним капіталом сприяють фінансовому розвитку країни, впровадженню передових технологій, збільшенню інвестиційних доходів та підвищенню стабільності джерел надходження, які менш чутливі до внутрішніх криз. З іншого боку зростає валютний ризик внаслідок збільшення кредитування у іноземній валюті, посилюється нерівноправна конкуренція з національними банками, а також це призводить до ускладнення банківського нагляду. Відомо, що розширення присутності іноземного капіталу чинить значний вплив на банківську систему України, тому з огляду на неоднозначність даного впливу це питання є особливо актуальним.

Вивченню та дослідженню особливостей діяльності банків з іноземним капіталом в Україні присвятили свої праці такі дослідники: Булюк В. В., Гой Ю. Ю., Гордієнко Л. А., Дятлова Ю. В., Іваніцька М. О., Колб Р. О., Мармуль Л. О., Миськів Г. В., Сарана Л. А., Стороженко О.О., Хома І. Б. та ін. Дослідженню фактичних показників присутності банків з іноземним капіталом в Україні присвятили свої праці такі науковці: Бездітко Ю. М., Владимир О. М., Дзюблюк О. В., Прасолова С. П., Приказюк Н. В. та ін. Однак потребують уточнення окремі аспекти впливу іноземного капіталу на вітчизняну банківську систему у сучасних умовах.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування перспектив функціонування іноземних банків у забезпеченні стабільності вітчизняного банківського сектору.

Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

- розглянути теоретичні засади функціонування іноземного капіталу в

банківському секторі;

- проаналізувати ефективність діяльності банків з іноземним капіталом у банківському секторі України;

- визначити можливості функціонування іноземних банків у забезпеченні надійності банківського сектору України.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес функціонування іноземного капіталу у банківському секторі. Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти функціонування іноземних банків в банківському секторі України.

Методи дослідження. У процесі написання кваліфікаційної роботи використано як і загальнонаукові так і спеціальні методи, а саме: метод наукових узагальнень, методи індукції та дедукції, які використані для розкриття змісту банків з іноземним капіталом; методи статистики, які застосовувалися для виокремлення основних трендів аналізу ефективності функціонування іноземного капіталу у банківському секторі України; монографічний метод використано для пошуку перспектив функціонування іноземних банків у банківській системі України; методи аналізу і синтезу (для обґрунтування теоретичних основ та формування практичних рекомендацій).

Елементи наукової новизни одержаних результатів. В процесі дослідження уточнено сутність поняття «банки з іноземним капіталом»; визначено перспективи діяльності іноземних банків у забезпеченні стабільності банківського сектору України.

Практичне значення кваліфікаційної роботи. Основні пропозиції за результатами проведеного дослідження покликані удосконалити ефективність діяльності банків з іноземним капіталом в Україні та забезпечити стабільність вітчизняного банківського сектору.

Інформаційна база дослідження: нормативно-правове забезпечення діяльності іноземного капіталу в Україні; річні фінансові звіти, та періодичні статистичні огляди НБУ, статистичні дані про іноземні банки, опрацьовані

Державною службою статистики України, матеріали друкованих та інтернет засобів масової інформації стосовно діяльності іноземних банківських груп.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були викладені в доповідях автора на тему:

- Теоретичні засади функціонування іноземного капіталу в банківському секторі, оприлюдненій на VI науково-практичній студентській конференції «Фінансове забезпечення економіки» (20 червня 2022 р.), Поліський національний університет;

- Аналіз діяльності комерційних банків з іноземним капіталом в Україні, оприлюдненій на VIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Фінансові інструменти регіонального розвитку» (3 листопада 2022 р.). Поліський національний університет;

- Перспективи функціонування іноземних банків у забезпеченні стабільності банківського сектору України, оприлюдненій на науково-практичній конференції «Студентські наукові читання: 2022» за результатами I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт. 2022 р., Поліський національний університет.

Структура роботи. Робота містить: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (40 найменувань). Основний текст роботи викладено на 27 сторінках комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал представлено у вигляді 3 таблиць та 5 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ

В умовах глобалізації світової економіки та використання міжнародних стандартів присутність іноземного капіталу істотно впливає на розвиток банківського сектору економіки будь-якої держави. В Україні впродовж останніх років іноземний капітал в банківському секторі займає досить вагоме місце. Відтак постає питання щодо визначення його ролі в банківській системі, виявлення позитивних і негативних наслідків залучення іноземного капіталу у вітчизняний банківський сектор економіки нашої країни.

Згідно із законом України «Про банки і банківську діяльність», банк з іноземним капіталом (bank with foreign capital) розглядається як «банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10%» [28].

Поряд з поняттям банку з іноземним капіталом виділяють трактування «іноземний банк», основні підходи до визначення якого, наведені на рис.1.1.

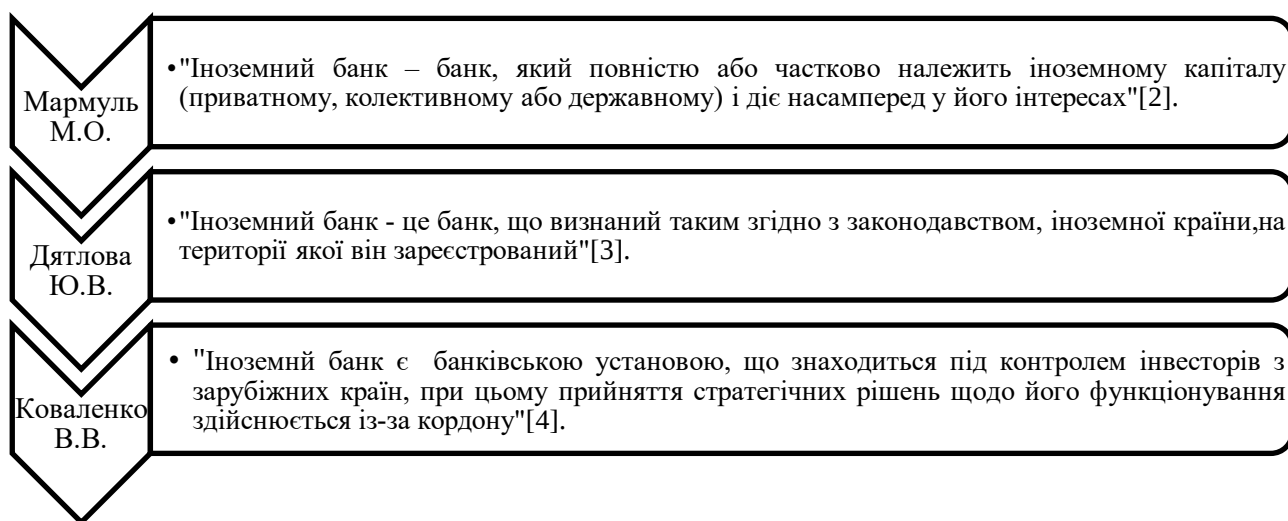

Рис. 1.1. Підходи до визначення «іноземний банк»

Джерело: узагальнено автором

Банківські установи функціонують в іноземних країнах переважно у вигляді наступних форм: представництво, дочірня компанія та філія. Вибір

іноземним банком певної форми функціонування за кордоном обумовлено його загальною стратегією, типом діяльності, запланованим в країні-реципієнті.

Основним завданням представництва являється збір даних та інформації у країні-реципієнті. Дана форма є найобмеженішою з усіх зазначених. Представництва вивчають ринок та економічні тенденції, налагоджують зв'язки з потенційними клієнтами.

Представництва не можуть здійснювати основні банківські операції, а саме: прийом депозитів та надання кредитів. Крім того, вони часто не можуть брати участь у будь-якій комерційній діяльності. В країнах, що розвиваються представництва використовують для першого входження на ринок.

Дочірня компанія являється юридичною особою, яка відокремлена від головного банку та здійснює діяльність відповідно до законів країн-реципієнтів. Незважаючи на те, що основна її частина знаходиться у власності іноземного головного банку, дочірня компанія являється відокремленою особою з власним капіталом. Дана форма іноземного банку має власні банківські рахунки та є незалежною фінансово. Дочірня компанія може отримувати позики тільки під свої власні кошти, що становить основне обмеження щодо здійсненні кредитних операцій порівняно з філіями [18].

При детальному розгляді банківських установ з іноземним капіталом можна виявити певні відмінності у їхньому підході до банківського бізнесу та специфічні особливості, що дозволяє виділити різні групи банків з іноземним капіталом.

Необхідно відзначити, що вчені пропонують різні класифікації та виділяють групи банків за заданими критеріями [14]:

- за походженням іноземного капіталу експертним шляхом виділяються іноземні банки та банки, що перебувають у володінні іноземного капіталу номінально;
- за величиною бізнесу в Україні (розміром статутного капіталу та активів) виділено групи великих, середніх та дрібних банківських установ;

- за переліком послуг та бізнес-орієнтації іноземні банки, працюючі в Україні, поділяють на універсальні та спеціалізовані, комерційні та інвестиційні;
- за величиною філіальної мережі іноземні банки поділяються на організації з широкою або середньою мережею філій та ті, що мають один чи кілька офісів;
- за схемою придбання: придбані українські банки та банки, створені з нуля;
- за характером діяльності материнської структури українські банки-нерезиденти представлені «дочірніми компаніями» фінансових транснаціональних компаній, нефінансових, а також дочірніми банками іноземних фінансових організацій, які є транснаціональними.

Існують три вектори щодо зростання частки іноземних банків:

1. Ліберальний вектор, тобто стимулювання конкуренції та розвитку банківському ринку та банківської системи.
2. Протекціоністський вектор, основною ідеєю якого є зростання ролі транснаціональних компаній. Державне регулювання функціонування банківської системи за даного вектору дуже ускладнюється.
3. Змішаний вектор. Сутність даного вектору полягає в об'єктивному виділенні переваг та недоліків функціонування банків з іноземним капіталом, створюючи тим самим умови для поетапного входження даних банків на вітчизняний банківський ринок.

Основними принципами доступу іноземних капіталів на банківський ринок являються наступні:

- національний режим. Він полягає в тому, що іноземні та національні банки здійснюють свою діяльність в рівнозначних умовах. Даний режим обумовлений наявними міжнародними угодами. Наприклад, країни Європейського Союзу повинні мати єдину банківську ліцензію, затверджений перелік банківських операцій, єдині стандарти державного регулювання банківського сектору;
- взаємність, тобто наявність угод між країнами з метою створення

однакових умов функціонування банків. Наприклад, в таких країнах як Швейцарія та Канада передбачено надання ліцензії на відкриття філії чи відділення іноземному-банку, лише у тому випадку власний банк отримав дозвіл на здійснення банківської діяльності у країні-реципієнті;

- консолідованість нагляду. Даний принцип полягає у заходах підвищення ефективності нагляду за банківським сектором через участь у процесі нагляду обох країн. Крім того, органи нагляду різних країн обмінюються даними щодо порушень банківського законодавства.

До основних причин, які призводять до домінування іноземних банків у банківському секторі, належать: незначний обсяг національного ринку; наслідки фінансово-банківської кризи та відсутність інших можливостей відтворити вражену ним фінансову систему країни; політичні чинники, наприклад, прагнення приєднатися до інтеграційного угруповання.

З метою «розширення присутності банків з іноземним капіталом та підвищення привабливості національного ринку банківських послуг існують певні умови, основні з яких:

- стабільність національної грошової одиниці;
- збільшення міжнародного фінансового рейтингу країни;
- сучасна система державних регулятивних інститутів;
- зменшення корумпованості;
- збалансоване законодавче забезпечення іноземних інвестицій і банківської діяльності;
- наявність сучасної банківської інфраструктури та кваліфікованого персоналу;
- розширення переліку банківських послуг і підвищення якості» [34].

Для оцінки ролі іноземного капіталу у банківському секторі економіки потрібно визначити позитивний і негативний вплив на економіку країни (табл.1.1).

Іноземні банки можуть досить негативно впливати на фінансовий ринок, так як спричиняють серйозні перекоси в економічній діяльності. Крім того, банки з іноземним капіталом є консервативнішими ніж вітчизняні, тому

найчастіше намагаються уникнути кредитів, що не підкріплені великим пакетом доказової інформації. Саме тому, дані банки не кредитують невеликі місцеві компанії, які не є учасниками певної бізнес-групи або не мають зв'язків у банківському середовищі. Іноземні банки в країні впливають на рівень концентрації іноземного капіталу в економіці країни-реципієнта. Крім того, банки з іноземним капіталом не лише пожвавлюють конкуренцію, а й витісняють місцеві банки.

Таблиця 1.1

Переваги та недоліки іноземного капіталу в банківському секторі

Переваги	Недоліки
Нові банківські послуги	Відсутність системи страхування вкладів
Технічний банківський прогрес	Невеликий обсяг внутрішнього власного капіталу у місцевих банках
Зниження ставок за кредитами підприємцям та населенню	Зниження депозитних ставок в цілому по країні
Додаткові інвестиції в економіку	Велика кількість слабких банків, які не витримують конкуренцію
Стимул для активного зростання для вітчизняних банків	Іноземні банки насичені дешевими ресурсами, тому відсотки за кредитами можуть витіснити вітчизняні банки

Джерело: складено автором на основі [35].

Для оптимізації функціонування банків з іноземним капіталом здійснюється регулювання їх діяльності на наступних рівнях: міжнародний (міжнародні фінансові організації), національний (органи державної влади), корпоративний (керівництво окремого банку).

Як відомо, головною мотивацією та основним стимулюючим фактором експансії іноземного капіталу на новий ринок, зокрема, у банківський сектор, є отриманням прибутку та формуванням джерел доходу. Тому правові аспекти мають враховувати інтереси суб'єктів інвестування та, безумовно, забезпечувати фінансову стабільність банківського сектору країни шляхом оптимізації вимог законодавчих актів щодо виходу на банківський ринок суб'єктів іноземного капіталу.

Слід підкреслити, що за останні роки багато найбільших банків світу беруть активну участь у банківських системах постсоціалістичних держав та пострадянських республік з метою диверсифікації своїх доходів та завоювання

нових ринків послуг. Зрозуміло, що якби законодавчі бази у сфері банківської діяльності та ведення роботи, пов'язаної з іноземним капіталом, не були на високому рівні, навряд чи суб'єкти іноземного капіталу активно просунулися б у банківські сектори вищезгаданих країн. Насправді іноземного партнера хвилюють законодавчі гарантії вільного вилучення своєї частки власності, вивезення прибутків, загальноприйняті способи вирішення спорів та інші практичні питання, а не співвідношення часток власності [35].

При вдосконаленні та активізації рівня правового захисту участі іноземного банківського капіталу акцент має бути зроблений у бік розвитку фінансових засад банківської системи, розширення переліку та географії банківських послуг. Взаємодія та спільна діяльність суб'єктів інвестування (інакше кажучи, іноземних банків) мають будуватися на довірчих відносинах та в рамках законодавчої основи з розрахунком на довгостроковий період.

Основні елементи правового регулювання взаємодії суб'єктів інвестування у банківському секторі повинні враховувати міжнародні стандарти щодо організації та ведення банківських справ, дотримання критеріїв фінансової стійкості банку, забезпечення диверсифікації кредитного портфеля банків та ефективного використання запозиченого капіталу. Крім того, процеси залучення іноземного капіталу прямо і опосередковано впливають на моделювання діяльності фінансово-кредитних організацій, враховуючи формування необхідного рівня кредитних ресурсів у розпорядженні комерційного банку.

Активна участь іноземного капіталу в банківському секторі інтенсифікує діяльність з модернізації існуючих банківських механізмів з підвищенням їх ефективності, збільшенням сукупного капіталу комерційного банку. Участь іноземного капіталу в національній банківській системі дозволяє застосувати сучасні банківські технології, методи управління, менеджменту та маркетингу, підходи до мінімізації рівня банківських ризиків. У цих процесах державне регулювання та правові аспекти повинні відповідати міжнародній банківській практиці та сприяти активній діяльності суб'єктів банківського сектору країни та власників іноземного капіталу з урахуванням дотримання вимог щодо нього з

боку національного законодавства.

Висновки до розділу 1

1. Визначено, що в умовах прискорення процесу глобалізації світового господарства залучення іноземного капіталу у банківський сектор має низку як позитивних, так і негативних наслідків. З одного боку вони пожвавлюють конкуренцію на фінансовому ринку, сприяють розширенню спектру послуг, а з іншого – спричиняють серйозні перекоси в економічній діяльності учасників фінансового ринку, витісняють місцеві банки тощо.

2. Обґрунтовано, що законодавча база банківської діяльності повинна забезпечити оптимальний обсяг залучення іноземного капіталу та нівелювати негативний вплив на вітчизняний банківський сектор, встановити необхідні умови для залучення іноземного капіталу до банківського бізнесу та визначити дієві механізми банківського нагляду за діяльністю суб'єктів іноземного капіталу. Спираючись на чинне законодавство, присутність іноземного капіталу у вітчизняному банківському секторі має створити належні умови для формування конкурентного середовища у банківському бізнесі.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ У ВІТЧИЗНЯНОМУ БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ

Сучасний банківський сектор являє собою єдиний взаємопов'язаний комплекс завдяки якому здійснюється кругообіг грошових потоків впродовж усього відтворювального процесу. Важливу роль у цьому процесі відіграють комерційні банки з іноземним капіталом. Вони займаються не лише кредитуванням експортно-імпортних операцій та наданням послуг зовнішньоторговельного обороту між країнами, виконуючи роль посередника між іноземними та українськими фінансовими ринками, а також наданням комплексу сучасних банківських послуг як вітчизняним, так і зарубіжним організаціям, корпораціям і підприємствам [19, с. 27].

Проникнення іноземних капіталів різних країн в національні банківські системи інших держав набули широкого поширення і визначили переважаючу тенденцію розвитку світової економіки. У цьому зв'язку, питання, пов'язані з аналізом присутності іноземного капіталу, його впливом на фінансову стабільність та прибутковість національної економіки, набувають особливої актуальності.

Перш за все, необхідно звернути увагу на той факт, що в українській банківській системі існування іноземних банків відповідає інтересам фінансової системи країни, сприяючи залученню іноземних інвестицій та розширюючи ресурсну базу для соціального та економічного розвитку. Тому питання, пов'язані з аналізом існування іноземного капіталу, його впливом на фінансову стабільність та прибутковість вітчизняної економіки, набувають особливої актуальності.

Динаміку загальної кількості комерційних банків в Україні за 2017-2021 рр., зокрема з іноземним капіталом, розглянемо на підставі даних рис. 2.1.

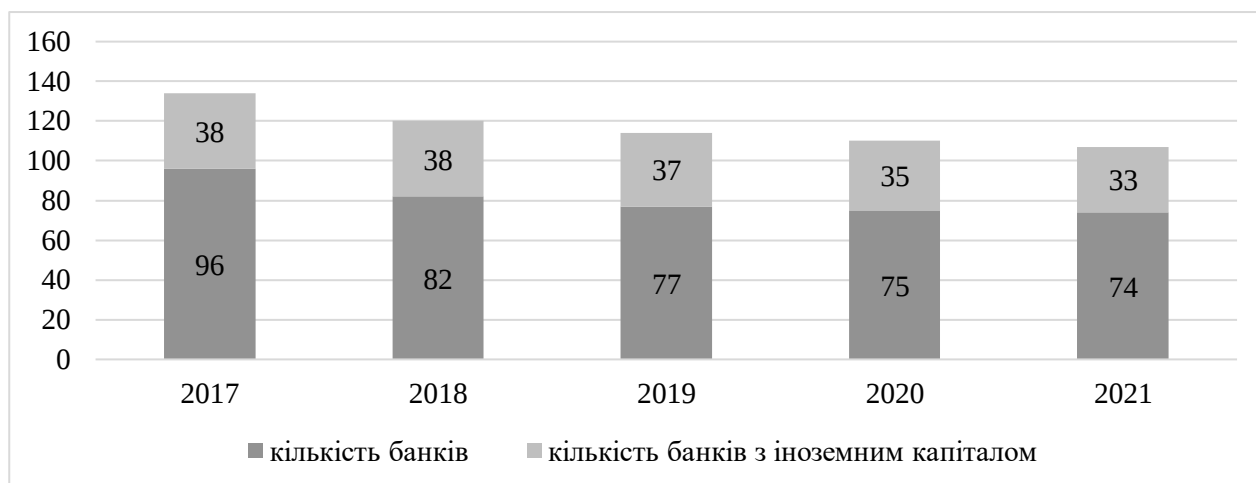

Рис. 2.1. Динаміка кількості банків в Україні за 2017-2021 роки

Джерело: складено автором на основі [11].

Як видно з даних рис. 2.1, за останні п'ять років в Україні кількість комерційних банків має тенденцію до зменшення, в тому числі і банків з іноземним капіталом. Зменшення кількості банків свідчить про здійснення заходів очищення банківської системи України. При цьому, відповідно до даних Національного банку України кількість банків із стовідсотковим іноземним капіталом з кожним роком збільшується (з 17 у 2017 р. до 23 у 2021 р.). Наразі частка банків з іноземним капіталом у загальній кількості банків становить понад 40 %.

Підтримуємо думку окремих науковців, які у своїх дослідженнях зазначають, що «найбільше від очищення банківської системи постраждали банки з вітчизняним капіталом, адже саме їм було притаманне ведення операцій з пов'язаними сторонами, відмивання коштів та неправомірна діяльність. Банки іноземних банківських груп не зазнали впливу, а відтак і не покинули ринок, що свідчить про їх високий рівень надійності та прозоре ведення бізнесу» [27].

Варто зазначити, що на ефективність діяльності іноземного банку впливає політико-економічний стан країни походження іноземного капіталу. Крім того, функціонування іноземних банків у банківській системі України свідчить про певний рівень залежності від інших країн, що може створювати додаткові загрози для вітчизняної банківської системи.

На рис. 2.2 наведена структура походження капіталу банків іноземних банківських груп в Україні у 2021 р.

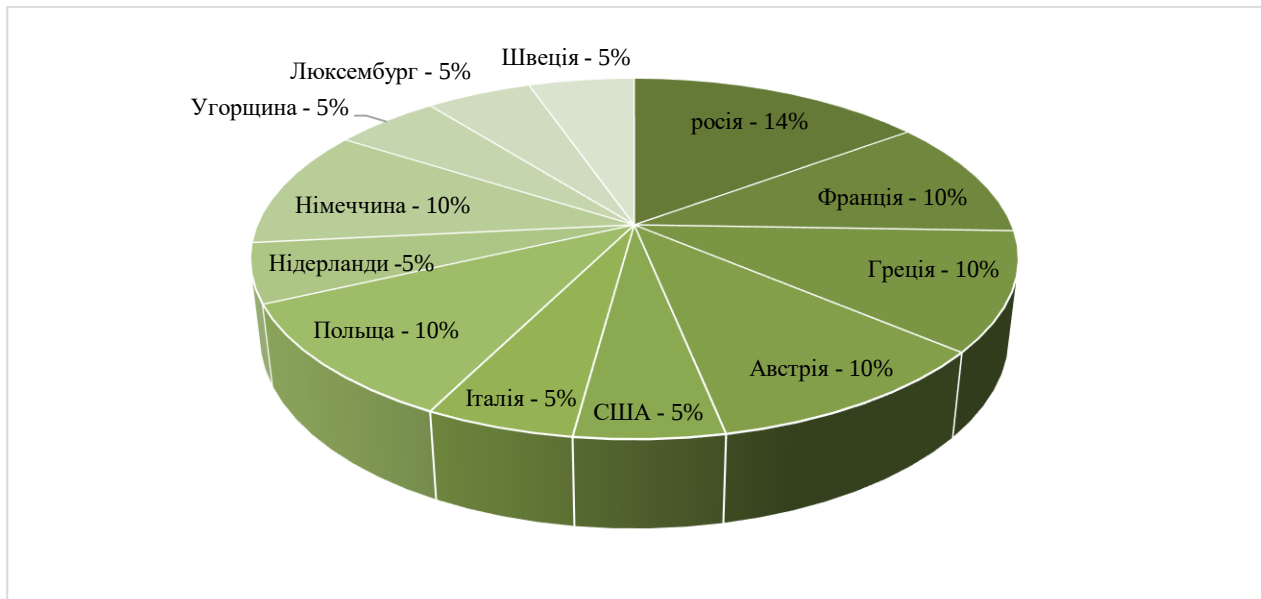

Рис. 2.2. Структура походження капіталу банків іноземних банківських груп у 2021 році, %

Джерело: складено автором на основі [11].

Аналіз зміни питомої ваги, що припадає на країни походження іноземного капіталу у банківській системі України показує, що частка європейського капіталу в загальній структурі іноземних банків домінуюча, проте наявні реальні ризики для нашої країни пов'язані з певною часткою російського капіталу в банківській системі (14 %).

Порівняння структури капіталу у 2021 р. проти 2017 р. показує, що частка росії в структурі іноземних банків вітчизняної банківської системи знизилася на 9 пунктів (з 23 % у 2017 р. до 14 % у 2021 р.). Це засвідчує позитивну тенденцію до зміни орієнтиру країн-донорів прямих інвестицій. Водночас, кінцеві бенефіціари, банки росії, числяться в першій п'ятірці банків іноземних банківських груп за розмірами активів. Відтак, можемо зробити висновок, що російський капітал впливає не за рахунок питомої ваги, а за обсягами вкладень. Крім того, негативним є той момент, що валютні активи банків з російським капіталом складають понад 20 % усіх валютних активів банків України, і прирівнюються до 27 % офіційних валютних резервів Національного банку України [27].

Але з моменту настання повномасштабної війни Національний банк ухвалив рішення відкликати банківську ліцензію та ліквідувати банки, що перебувають під контролем російської федерації, зокрема, це стосується «Міжнародного резервного банку», який на 100 % належить «Сбербанку Росії» та «Акціонерного комерційного промислово-інвестиційного банку» («Промінвестбанк»), який на 99,77 % належить держкорпорації розвитку «ВЕБ.РФ» [32].

Відповідно до даних Національного банку України до групи банків іноземних банківських груп увійшли такі 20 банків: «ПАТ «Промінвестбанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», АТ «Кредобанк», АТ «БТА Банк», АТ «Укрсиббанк», АТ «Ідея Банк», АТ «Правекс банк», АТ «Креді Агріколь банк», АТ «Піреус банк МКБ», АТ «Альфа-банк», АТ «ІНГ Банк Україна», АТ «ОТП Банк», АТ «Сіті банк», АТ «Прокредит банк», АТ «Сбербанк», АТ «Банк Форвард», АТ «Кредит Європа банк», АТ «Кредит Інвест банк», АТ «Дойче Банк ДБУ», АТ «СЕБ корпоративний банк»» [24].

Комерційним банкам іноземних банківських груп, які контролюють майже половину банківського капіталу України, належить тільки близько третини активів. За даними НБУ у 2021 р. питома вага активів банків з іноземним капіталом в загальній сумі активів складала 31,1 %, а у грошовому виразі чисті активи за групами банків у 2021 р. становили [24]:

- приватні – 455 млрд грн;
- іноземні – 639 млрд грн;
- державні – 553 млрд грн;
- Приватбанк – 407 млрд грн.

Відтак, у вартісному вираженні найбільшу суму активів мають банки з іноземним капіталом, який суттєво збільшився з 413 млрд грн. у 2018 р. до 639 млрд грн. у 2021 р. Стрімке зростання чистих активів низки іноземних банків і далі знижує концентрацію в банківському секторі. Частка чистих активів найбільших п'яти банків за 2021 р. скоротилася на 5.5 в. п. (до 53, 2 %), а частка найбільших 20 банків становить 89,5 % на кінець року [24].

Іноземні комерційні банки, як свідчать статистичні дані, переважно кредитують юридичних осіб, оскільки понад 50 % їх активів у загальній сумі активів припадає на кредити юридичних осіб.

Роль комерційних банків з іноземним капіталом у вітчизняному банківському секторі визначається їх місцем у рейтингах, які щоквартально складає Міністерство фінансів України. Так, за результатами діяльності банківського сектору у 2021 р. лідирують наступні банки: АТ «Райфайзен банк Аваль» (4,3 балів), АТ «Креді Агріколь банк» (4,2), АТ «Укрсиббанк» (4,1), «ОТП банк» тощо [11]. Відтак, серед перших п'яти банків найвищий показник загального рейтингу стабільності та перші місця займали комерційні банки іноземних банківських груп.

Для дослідження ефективності діяльності комерційних банків з іноземним капіталом було досліджено показники рентабельності активів банків (ROA) та рентабельності капіталу банків (ROE) трьох головних державних банків (Ощадбанк, Укрексім, Укргазбанк) та банків іноземних банківських груп (рис. 2.3).

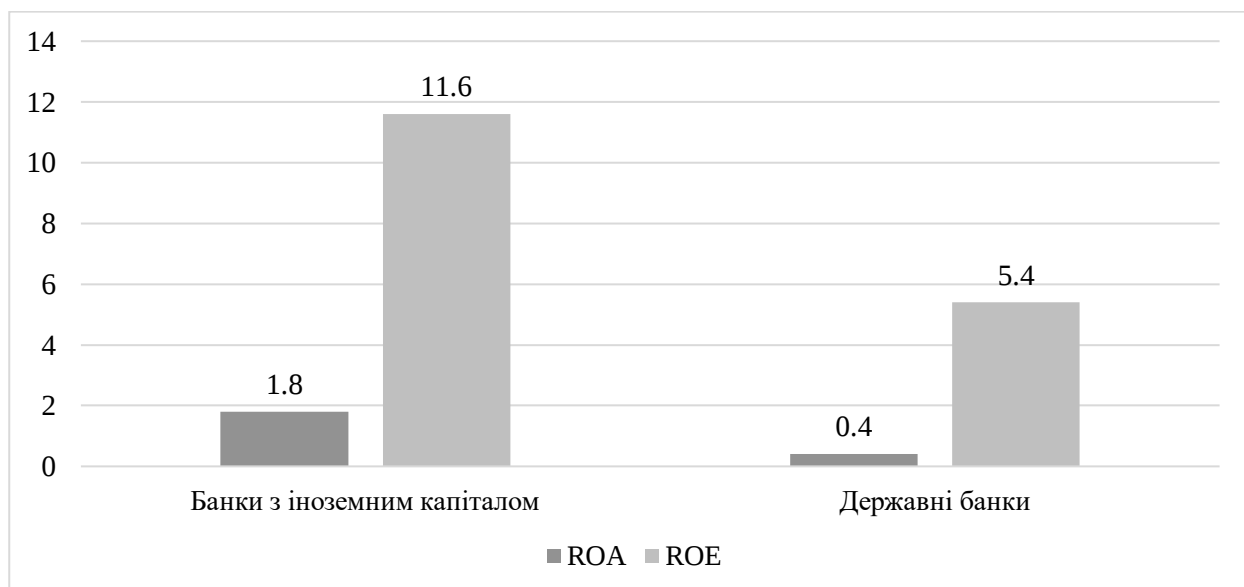

Рис. 2.3. Значення ROA та ROE для державних банків України та банків з іноземним капіталом, %

Джерело: складено автором на основі [24].

Із даних рис. 2.3 бачимо, що ефективність діяльності банків з іноземним капіталом набагато більша ніж у державних банків України. Так, значення ROA

у комерційних банків з іноземним капіталом на відміну від українських державних банків вище на 1,4 пунктів, а значення ROE відповідно на 6,2 пунктів.

Комерційні банки з іноземним капіталом мають вищий рівень конкурентоспроможності у порівнянні з вітчизняними комерційними банками. Як показує практика, клієнти більше довіряють іноземним комерційним банкам, які в умовах кризових явищ завдяки фінансовим ресурсам зарубіжного материнського банку, продовжують працювати у стабільному режимі, підтримуючи таким чином український банківський сектор. Безумовно, у цьому аспекті іноземні інвестиції є дуже важливими для банківського сектору, оскільки забезпечують надходження додаткових фінансових ресурсів і сучасних банківських технологій, створюють конкурентне середовище у банківському секторі.

Фінансова стабільність країни та її економічний розвиток залежить від надійності банківської системи, тому актуально дослідити виконання економічних нормативів. В табл. 2.1 представлено результати аналізу дотримання окремими банками економічних нормативів, які були встановлені НБУ, відповідно до вимог Базельського комітету.

Дані табл. 2.1 свідчать про те, що економічні нормативи сумлінно виконують банки іноземних банківських груп. Банки з державною часткою у капіталі мають найбільше порушень.

В нашій країні політика державного регулювання банків з іноземним капіталом побудована грамотно та є ефективною. Вона, зокрема, передбачає такі заходи: відстежування країни походження банківського капіталу, аналіз цілей входження іноземних банків з метою недопущення реалізації спекулятивних мотивів, дослідження фінансових показників материнських банків задля запобігання «експорту» фінансових ризиків у вітчизняний банківський сектор, посилений моніторинг за діяльністю банків, власниками яких є компанії з офшорних зон тощо [2].

Таблиця 2.1

**Динаміка кількості економічних нормативів НБУ, порушених
окремими комерційними банками у 2019-2022 рр.**

Назва банку	Станом на				
	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	01.09.2022
Банки з державною часткою у капіталі					
АТ КБ «ПриватБанк»	1	1	1	1	1
АТ «Ощадбанк»	1	1	2	2	1
АТ «Укрексімбанк»	1	0	0	0	0
Усього	3	2	3	3	2
Банки іноземних банківських груп					
АТ «Сітібанк»	0	0	0	0	0
АТ «Ідея Банк»	0	0	0	0	0
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	0	0	0	0	0
Усього	0	0	0	0	0
Банки з приватним капіталом					
АТ «ПУМБ»	1	1	0	0	0
АТ «Універсал Банк»	0	0	0	0	0
АТ «А - Банк»	0	0	0	0	0
Усього	1	1	0	0	0
Усього по банкам	4	3	3	3	2

Джерело: складено автором за даними [24].

Для українських юридичних і фізичних осіб важливе значення має співпраця з дочірніми банками іноземних кредитних установ, оскільки останні мають у своїй діяльності ряд позитивних моментів. Серед них ключовими є такі пункти: високі надійність та ліквідність, забезпечені ресурсами материнського банку, що знаходиться за межами нашої країни; організація та супровід угод із залученням зовнішнього позикового фінансування; широкий спектр банківських послуг та фінансових інструментів [10].

Незважаючи на свої переваги, у діяльності банків з іноземною участю виділяють такі першорядні недоліки: відсутність гнучкості при прийнятті рішень у зв'язку з тим, що необхідно узгоджувати операції з материнським банком; присутність ризику різкого згортання банківських операцій в Україні у результаті зміни зовнішньополітичної ситуації чи у зв'язку з кризовими подіями

на світовому ринку; умови банківської політики, згідно з якими використовуються низькі ставки за депозитами та вищі комісійні винагороди.

Висновки до розділу 2

1. Встановлено, що комерційні банки з іноземним капіталом відіграють важливу роль у вітчизняному банківському секторі, їх частка у загальній кількості банків становить понад 40 %, вони контролюють майже половину вітчизняного банківського капіталу, їм належить близько третини банківських активів.

2. Виявлено, що не всі комерційні банки з іноземним капіталом ефективно функціонують у вітчизняному банківському секторі. Найзгубніший вплив на розвиток національного банківського сектору і вітчизняної економіки загалом мали комерційні банки з російським капіталом. Ліквідація таких банків унеможливить їх негативний вплив на вітчизняну банківську систему і не дозволить оперувати фінансовими активами громадян України.

3. Визначено, що ефективність діяльності банків з іноземним капіталом набагато більша ніж у державних банків України. Так, значення ROA у комерційних банків з іноземним капіталом на відміну від українських державних банків вище на 1,4 пунктів, а значення ROE відповідно на 6,2 пунктів. За період, що досліджується, не було виявлено жодних порушень серед іноземних банківських груп, що свідчить про те, що вони відіграють значну роль у збереженні стійкості банківської системи України.

4. Виявлено, що діяльність іноземних банків у банківському секторі України має як низку позитивних, так і негативних моментів. Незважаючи на певні недоліки у своїй роботі комерційні банки з іноземним капіталом є досить затребуваними в нашій державі з огляду на їх високу надійність та ліквідність. Наявні банки іноземних банківських груп відповідають інтересам фінансово-кредитної системи України, створюючи необхідні передумови для мобілізації іноземних інвестицій та розширення ресурсного потенціалу для нормального функціонування банківського сектору в умовах воєнного стану.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНОЗЕМНИХ БАНКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Присутність комерційних банків з іноземним капіталом у банківській системі будь-якої держави відіграє важливу роль для розвитку національної економіки завдяки збільшенню загального об'єму фінансових ресурсів та підвищенню рівня капіталізації банківського сектору, які також забезпечують підтримку сприятливих умов для активізації залучення іноземних інвестицій та для розширення ресурсної бази, спрямованої на подальший соціально-економічний розвиток. Для оптимізації функціонування іноземного капіталу на ринку банківських продуктів та послуг потрібно налагодити дієвий механізм співпраці між українськими та іноземними банками з метою зміцнення стабільності та платоспроможності вітчизняних банків. З огляду на це, актуальним постає питання щодо перспектив функціонування іноземних банків у забезпеченні стабільності банківського сектору України.

Проникнення іноземного капіталу у економіку України і безпосередньо у банківську систему є об'єктивним явищем, що є наслідком незворотних процесів глобалізації світової економіки та інтеграційних процесів [3]. На думку С. С. Циганова, «ефективність залучення іноземного банківського капіталу в Україні залежить від правильного і ефективного механізму допуску банків з іноземним капіталом на вітчизняний ринок банківських послуг» [40].

Досвід багатьох країн з перехідною економікою свідчить про те, що банківські системи цих країн майже повністю складаються з великих міжнародних банків. У цьому випадку іноземні банки почали вирішально впливати на характер і пріоритетні напрямки економічного розвитку в цих країнах з метою контролю найбільш ефективних сфер діяльності [8].

На думку Голови Асоціації українських банків О. А. Сугоняко, найбільш економічно вигідним для України рівнем присутності іноземного капіталу в банківській системі є 30 %, який практично співпадає із показниками приведеними у Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [3; 36].

Таблиця 3.1

**Вплив частки іноземного капіталу на функціонування
банківської системи**

№	Значення частки	Оцінка стану банківської системи	Вплив на фінансову безпеку
1.	До 20 – 25%	Оптимальний	Іноземні банки мають позитивний вплив на банківську систему, оскільки створюють конкуренцію на фінансовому ринку, розширюють та вдосконалюють спектр банківських послуг, підвищують капіталізацію.
2.	26 – 30%	Задовільний	Іноземні банки починають запроваджувати новітні технології, реалізувати великі інвестиційні проекти та підвищують кредитну активність.
3.	31 – 35%	Незадовільний	В даному випадку НБУ має підвищувати контроль та регулювання роботи банків з іноземним банківським капіталом, для того щоб знизити рівень безпеки, оскільки вітчизняним банкам складно витримувати умови конкуренції.
4.	36 – 40%	Небезпечний	НБУ складно контролювати усі операції, а вітчизняні банки втрачають фінансово стійких та потужних клієнтів, а також в період фінансової нестабільності можливим є відплив капіталу.
5.	41 – 60%	Критичний	Втрата контролю над банківською системою, відплив капіталу в країни інвестори та зростання політичної і фінансової залежності.

Джерело: розроблено автором на основі [7; 16; 29].

Як бачимо з даних табл. 3.1, саме частка до 30 % є задовільною та позитивно впливає на банківську систему України.

Нашій державі слід не лише враховувати позитивний вплив іноземного капіталу на економічний розвиток, а й аналізувати його недоліки. Так, негативні наслідки існування філій іноземних банків підвищили чутливість банківської системи до світової фінансової кризи, ускладнивши для банків нагляд за

діяльністю філій іноземних банків. Крім того, українське законодавство, яке регулює допущення іноземних банків в банківський сектор, потребує уточнення, так як в законі України «Про банки та банківську діяльність» включено в банківську систему Національний банк України, кредитні організації, філії та представництва іноземних банків. Проте фактично не існує законодавчо прописаного механізму відкриття філії іноземного банку, а представництва не здійснюють банківські операції [13, с. 64].

В Законі не названі дочірні структури іноземних банків, а також філії вже дочірніх організацій, відкритих в Україні. Залучення іноземного капіталу розглядається керівництвом Національного банку України, вченими та спеціалістами банківської справи в якості потенційно важливого фактору розвитку банківського сектору країни. Іноземний капітал сприяє використанню сучасних банківських технологій, нових фінансових продуктів та культури банківської справи в цілому. Розвиток конкуренції в банківському секторі, яка є результатом залучення іноземного капіталу, є важливим чинником його розвитку та зміцнення. Вивчення ролі іноземних інвестицій в національній економіці України показало, що наразі наша держава потребує значних коштів для фінансування структурної перебудови та модернізації банківського сектору.

З метою подолання негативного впливу іноземного банківського капіталу на розвиток банківського сектору та всієї української економіки необхідно дотримуватися принципів допуску іноземних банків в національну банківську систему [3]:

- принцип національного режиму (відсутність будь-якої дискримінації порівняно з національними інститутами);
- принцип взаємності (дозвіл працювати на національному ринку тільки а основі встановленого нормативно-правового режиму, який враховує обмеження допуску нерезидентів в країнах походження інвесторів);
- принцип спеціального банківського нагляду (встановлення резервних та інших вимог до дочірніх установ іноземних банків та їх філій);

- принцип еволюційності (послідовність накопичення кількісних та якісних змін, поступове удосконалення наявних структур, технологій, відношень з клієнтами, традицій тощо).

У процесі вибору форм участі іноземних банків у вітчизняному банківському секторі перевагу необхідно надавати дочірнім установам, так як філія іноземного банку має ряд недоліків для національної банківської системи. Серед можливостей присутності іноземного капіталу, передусім для розвитку банківської системи України, можна виділити наступні (рис. 3.1):

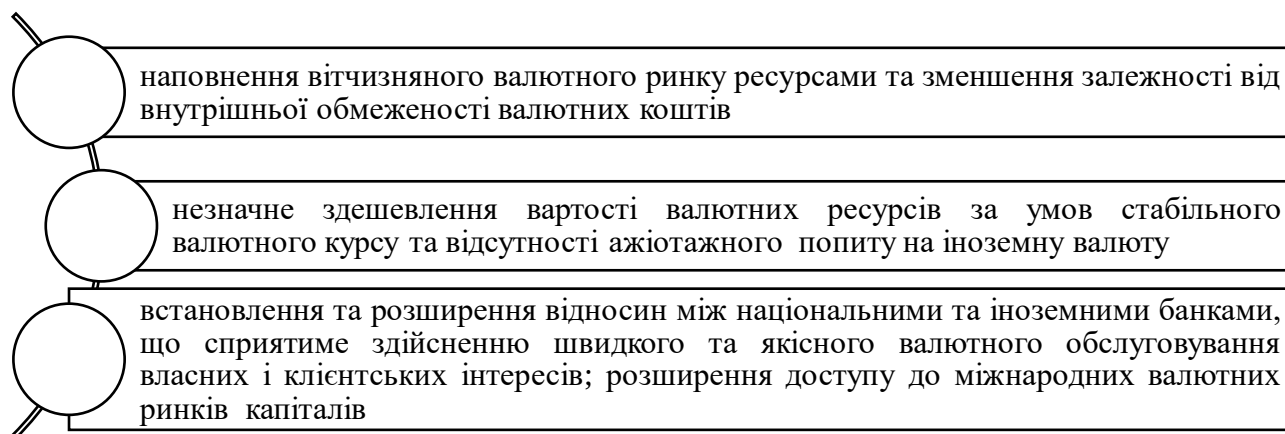

Рис. 3.1. Можливості присутності іноземного капіталу для розвитку банківської системи України

Джерело: складено автором на основі [14].

Однак, не можна не відзначити, що іноземні інвестиції дуже чутливі до різного роду змін у розвитку країни: якщо економічне зростання сприяє активізації діяльності банків з іноземною участю, кризові явища в економіці, навпаки, провокують спад інвестиційної привабливості банківського сектора та скороченням інвестування з-за кордону.

Звичайно, сучасна кризова українська дійсність не могла не спровокувати погіршення інвестиційної кон'юнктури у банківській сфері. Різні експертні думки сходяться в одному: за нинішніх умов зниження інвестиційної привабливості, збільшеної невизначеності та очікуванням тривалого та болючого процесу реабілітації банківської системи, перед українськими банками за участю нерезидентів постає питання про те, як перебудувати свій бізнес під зміни правил

гри на ринку. Комерційним банкам доводиться шукати нові канали продажів, перебудовувати стратегії ринкової поведінки, намагатися урізноманітнити портфелі банківських послуг.

У короткостроковій перспективі очікувати активного припливу іноземних інвестицій чи появи нових закордонних гравців у вітчизняному банківському секторі не видається можливим. Однак, можна припустити, що в умовах кризових явищ, низького попиту на банківські продукти та жорсткої конкуренції у банківському секторі, банки з іноземним капіталом, які ухвалють рішення залишитися на українському ринку, будуть прагнути до диверсифікації продуктової лінійки, можливо, до переорієнтації на конкретні споживчі сегменти та на вузькоспеціалізовані методи ведення бізнесу.

В цілому, можна також стверджувати, що багатьом комерційним банкам з іноземною участю (особливо великим), швидше за все, вигідніше перचेкаати несприятливу ситуацію, ніж у паніці залишати перспективний ринок із великим потенціалом до розвитку.

Збереження присутності іноземних банків для української банківської системи необхідно з наступних причин [38]:

- стимулювання іноземних інвестицій. Іноземні банки – це прямі іноземні інвестиції в банківський сектор. Іноземні банки виступають провідниками міжнародних інвестицій для національної економіки в цілому;
- підвищення міжбанківської конкуренції. Вихід на місцевий ринок іноземних банків означає посилення конкуренції за клієнтів. Наслідком конкуренції є підвищення якості послуг;
- впровадження іноземних технологій та стандартів роботи. Разом з іноземними банками на внутрішній ринок приходять зарубіжні банківські менеджери, прийоми та стандарти обслуговування;
- створення стабільної банківської системи.

Для вдосконалення чинного законодавства та нормативних актів, що регулюють банківський сектор, необхідно врахувати такі моменти [15]:

- правова база та основні механізми банківського сектора у контексті участі в ньому іноземного капіталу мають всебічно враховувати глобальні економічні виклики;

- відношення до інвестування іноземного капіталу має будуватися диференційовано, з урахуванням стратегічних цілей, які стоять перед банківським сектором країни;

- потрібно здійснення заходів щодо вдосконалення законодавчої бази, що регулює участь іноземного капіталу у банківському секторі країни, розгляд вимог стратегічних цілей до правових аспектів цього процесу з урахуванням довгострокової перспективи;

- необхідно забезпечити збалансований розвиток банківського сектора країни з урахуванням іноземного фактора та виходячи з впливів глобальних факторів на стійкість економічної системи країни;

- слід глибоко вивчати міжнародний досвід формуванню та розвитку законодавчої бази у сфері зовнішнього інвестування у банківський сектор.

Окрім вирішення законодавчих проблем потребують вирішення питання щодо рейтингу нашої країни, що також впливає на діяльність банків з іноземним капіталом. Для підвищення капіталізації комерційних банків з іноземною участю потрібно посилити вимоги до акціонерного капіталу цих банків, тобто слідкувати за виконанням умов стандарту «Базеля III». Крім того, впровадження даного стандарту сприятиме розвитку банківської системи України. На нашу думку, українські банки готові до «Базелю III» і не будуть потребувати «докапіталізації».

Стратегія розвитку банківської системи України включає наступні цілі: підвищення економічної безпеки, національної конкурентоспроможності держави і зміцненню грошово-кредитної політики. Головним завданням є розвиток інвестиційних банків і добре капіталізованих державних банків, які спрямовують свої ресурси в стратегічні галузі економіки.

Крім того, перспективними напрямками розвитку банківської системи України для підвищення зацікавленості іноземних банків є наступні:

- стимулювання структурних перетворень у банківській системі;
- вирішення питання капіталізації банківської системи і якості активів;
- розвиток банківської інфраструктури та фінансових ризиків;
- усунення структурних банківських дисбалансів для стимулювання сталого розвитку банківської системи;
- розвиток корпоративного управління в банках;
- інституційна трансформація Національного банку України.

Висновки до розділу 3

1. Виявлено, що присутність іноземного капіталу у банківській системі України, незважаючи на наявність негативних чинників, які відбуваються в нашій державі, є об'єктивним явищем і в майбутньому буде зростати.

2. Встановлено, що найвигоднішим з економічної точки зору рівнем присутності іноземного капіталу в банківській системі України є 30 %. Саме ця частка є задовільною та позитивно впливає на вітчизняний банківський сектор.

3. Обґрунтовано, що для захисту національних інтересів і нівелювання негативних проявів функціонування іноземних банків необхідно здійснити структурні перетворення у вітчизняному банківському секторі; підвищити рівень капіталізації як банків з іноземним капіталом, так і вітчизняних банків; забезпечити сприятливі умови для конкурентного середовища у банківському бізнесі; підтримувати на належному рівні фінансову стабільність вітчизняного банківського сектору.

ВИСНОВКИ

1. Визначено, що в умовах прискорення процесу глобалізації світового господарства залучення іноземного капіталу у банківський сектор має низку як позитивних, так і негативних наслідків. З одного боку вони пожвавлюють конкуренцію на фінансовому ринку, сприяють розширенню спектру послуг, а з іншого – спричиняють серйозні перекоси в економічній діяльності учасників фінансового ринку, витісняють місцеві банки тощо.

2. Обґрунтовано, що законодавча база банківської діяльності повинна забезпечити оптимальний обсяг залучення іноземного капіталу та нівелювати негативний вплив на вітчизняний банківський сектор, встановити необхідні умови для залучення іноземного капіталу до банківського бізнесу та визначити дієві механізми банківського нагляду за діяльністю суб'єктів іноземного капіталу. Спираючись на чинне законодавство, присутність іноземного капіталу у вітчизняному банківському секторі має створити належні умови для формування конкурентного середовища у банківському бізнесі.

3. Встановлено, що комерційні банки з іноземним капіталом відіграють важливу роль у вітчизняному банківському секторі, їх частка у загальній кількості банків становить понад 40 %, вони контролюють майже половину вітчизняного банківського капіталу, їм належить близько третини банківських активів.

4. Виявлено, що не всі комерційні банки з іноземним капіталом ефективно функціонують у вітчизняному банківському секторі. Найзгубніший вплив на розвиток національного банківського сектору і вітчизняної економіки загалом мали комерційні банки з російським капіталом. Ліквідація таких банків унеможливить їх негативний вплив на вітчизняну банківську систему і не дозволить оперувати фінансовими активами громадян України.

5. Визначено, що ефективність діяльності банків з іноземним капіталом набагато більша ніж у державних банків України. Так, значення ROA у комерційних банків з іноземним капіталом на відміну від українських державних

банків вище на 1,4 пунктів, а значення ROE відповідно на 6,2 пунктів. За період, що досліджується, не було виявлено жодних порушень серед іноземних банківських груп, що свідчить про те, що вони відіграють значну роль у збереженні стійкості банківської системи України.

6. Виявлено, що діяльність іноземних банків у банківському секторі України має як низку позитивних, так і негативних моментів. Незважаючи на певні недоліки у своїй роботі комерційні банки з іноземним капіталом є досить затребуваними в нашій державі з огляду на їх високу надійність та ліквідність. Наявні банки іноземних банківських груп відповідають інтересам фінансово-кредитної системи України, створюючи необхідні передумови для мобілізації іноземних інвестицій та розширення ресурсного потенціалу для нормального функціонування банківського сектору в умовах воєнного стану.

7. Встановлено, що найвигоднішим з економічної точки зору рівнем присутності іноземного капіталу в банківській системі України є 30 %. Саме ця частка є задовільною та позитивно впливає на вітчизняний банківський сектор. Присутність іноземного капіталу у банківській системі України, незважаючи на наявність негативних чинників, які відбуваються в нашій державі, є об'єктивним явищем і в майбутньому буде зростати.

8. Обґрунтовано, що для захисту національних інтересів і нівелювання негативних проявів функціонування іноземних банків необхідно здійснити структурні перетворення у вітчизняному банківському секторі; підвищити рівень капіталізації як банків з іноземним капіталом, так і вітчизняних банків; забезпечити сприятливі умови для конкурентного середовища у банківському бізнесі; підтримувати на належному рівні фінансову стабільність вітчизняного банківського сектору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банківська система : навч. посіб. / [Ситник Н. С., Стасишин А. В., Блащук-Девяткіна Н. З., Петик Л. О.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
2. Бездітко Ю. М. Оцінка показників присутності іноземного капіталу у банківській системі України. *Східна Європа : економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. № 2 (19). С. 305-314.
3. Булюк В. В. Теоретичні аспекти ризиків присутності іноземного капіталу у банківській системі України. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2020. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtu_2020_2_10 (дата звернення: 26.10.2022 р.).
4. Гірченко Т. Д., Стороженко О. О., Шейко О. П. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку банків іноземних банківських груп в Україні. *Електронне наукове фахове видання Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського «Глобальні та національні проблеми економіки»*. 2017. Вип. № 16. С. 141-145.
5. . Гладких Д. М. Шляхи вирішення проблем, пов'язаних з високим рівнем присутності іноземного капіталу в банківській системі України. Аналітична записка / *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2016. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/inozemn_kapital-cbb0a.pdf (дата звернення: 26.10.2022 р.).
6. Гордієнко Л. А., Сарана Л. А. Сценарії функціонування банківської системи України в умовах пандемії COVID-19. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2021. № 29. С. 75-81.
7. Дмитренко М. Г., Жежерун Ю. В. Вплив іноземного капіталу на розвиток банківського сектору України. *Фінансовий простір*. 2015. № 2. С. 13-20.
8. Дробязко А. О. Вплив банків за участю іноземного капіталу на забезпечення інтеграції економіки України в міжнародний фінансовий простір. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2018. № 2. URL:

<http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/8143> (дата звернення: 26.10.2022 р.).

9. Дятлова Ю. В. Банківський сектор в умовах конкуренції з іноземним капіталом : систематизація досвіду країн і тенденції. *Економічний простір*. 2018. № 140 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/есpros_2018_140_3 (дата звернення: 10.06.2022 р.).

10. Жигало І. І. Структурний аналіз функціонування банків іноземних банківських груп в Україні. *Інтелект XXI*. 2019. № 6 (2). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2019_6\(2\)__15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2019_6(2)__15) (дата звернення: 21.10.2022 р.).

11. Кількість банків в Україні (2008-2022) // Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/> (дата звернення: 21.10.2022 р.).

12. Коваленко В. В. Вплив іноземного капіталу на фінансову стабільність банківської системи. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2015. Вип. 11(1). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2015_11\(1\)__18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2015_11(1)__18) (дата звернення: 10.06.2022 р.).

13. Коваленко В. В., Гаркуша Ю. О. Антикризові заходи банківського регулювання : міжнародні стандарти і вітчизняна практика. *Стратегічні пріоритети*. 2015. № 1 (34). С. 63-69.

14. Колб Р. О. Сучасні законодавчі підходи, пов'язані з подоланням корупційних впливів у сфері іноземного інвестування та банківської діяльності в Україні. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/brau_2019_4_17 (дата звернення: 10.06.2022 р.).

15. Кочетков В. М. Обґрунтування напрямів розвитку іноземних банків у контексті забезпечення ефективного функціонування банківської системи України. *Науково-технічна інформація*. 2016. № 2. С. 29-33.

16. Крупка І. М. Фінансово-економічна безпека банківської системи України та перспективи розвитку національної економіки. *Бізнес-інформ*. 2012. № 6. С. 168-175.

17. Лапко О. О., Демченко А. М. Іноземні банки на ринку банківських послуг України та проблеми їх державного регулювання. *Бізнес Інформ*. 2016. №

12. С. 200-205.

18. Мармуль Л. О. Вплив іноземного капіталу на розвиток банківської конкуренції. *Бізнес-навігатор*. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2012_28_32 (дата звернення: 10.06.2022 р.).

19. Миненко Л. М. Діяльність іноземних банківських груп в Україні : ключові тенденції та ризики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 13. 2017. С. 26-30.

20. Моргун І. Теоретичні засади функціонування іноземного капіталу в банківському секторі. *Матеріали VI науково-практичній студентській конференції «Фінансове забезпечення економіки»* (20 червня 2022 р.). Житомир : Поліський національний університет. 2022. С. 73-77.

21. Моргун І. Аналіз діяльності комерційних банків з іноземним капіталом в Україні. *Фінансові інструменти регіонального розвитку : зб. праць учасників VIII Всеукр. наук.-практ. конф.* (03 листопада 2022 р.). Житомир : Поліський університет, 2022. С. 197-202.

22. Моргун І. Перспективи функціонування іноземних банків у забезпеченні стабільності банківського сектору України зб. *тез доповідей науково-практичної конференції «Студентські наукові читання – 2022»* за результатами I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт. Житомир : Поліський національний університет, 2022. С. 55-60.

23. Нетудихата К. Л., Пташнюк І. В. Рейтингове оцінювання діяльності банківських установ (на прикладі середніх банків України). *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 2(2). С. 94-99.

24. Огляд банківського сектору // *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutiy-2022-roku> (дата звернення: 21.10.2022 р.).

25. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL:<https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>

26. Прасолова С. П. Порівняльна оцінка конкурентної позиції вітчизняних та іноземних банків на ринку України : актуальні аспекти. *Науковий вісник*

Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2021. Вип. No 1 (102) С. 51-60.

27. Приказюк Н., Сацюк М. Банки з іноземним капіталом в Україні : суперечності та перспективи розвитку. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30, № 1(1). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2020_30_1\(1\)__22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2020_30_1(1)__22) (дата звернення: 21.10.2022 р.).

28. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 10.06.2022 р.).

29. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 №1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13> (дата звернення: 10.06.2022 р.).

30. Рейтинг надійних банків України 2022. // *Офіційний сайт Форіншурер*. URL: <https://forinsurer.com/rating-banks>

31. Романенко Л. В. Переваги та недоліки присутності іноземного капіталу в банківській системі України. *Науковий вісник Національного університету 31 ДПС України (економіка, право)*. 2013. 3(62). С. 158-163._

32. Російські банки більше не працюватимуть в Україні // *веб-сайт НБУ*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-nbu-rf-banky-zaborona/31723425.html> (дата звернення: 10.01.2022 р.).

33. Руцишин Н. М. Іноземний капітал у банківській системі України та його вплив на фінансову безпеку держави. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки*. 2019. № 12(2). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2019_12\(2\)__14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2019_12(2)__14) (дата звернення: 10.06.2022 р.).

34. Слобода Л. Я., Банах Ю. В. Класифікація ризиків зростання іноземного капіталу у банківській системі країни. *Вісник Української академії банківської справи*. 2008. № 1(24). С. 97-105.

35. Сніжко О. В. Економічні наслідки входження іноземних банків для розвитку фінансових систем трансформаційних економік. *Актуальні проблеми*

міжнародних відносин. 2012. Вип. 111(2). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_111\(2\)__5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_111(2)__5) (дата звернення: 10.06.2022 р.).

36. Сугоняко О. А. Уроки банківської кризи 2008-2009 років і шляхи стратегічної трансформації банківської галузі України. Аналітичні записки Інституту стратегічних досліджень при Президенті України. URL: <http://www.aub.org.ua> (дата звернення: 26.10.2022 р.).

37. Табенська Ю. В. Іноземний капітал в банківському секторі України. *Інтелект XXI.* 2018. № 3. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2018/2018_3/26.pdf (дата звернення: 26.10.2022 р.).

38. Татар М. С., Нужнова Ю. А., Рябус К. М. Вплив іноземного капіталу на банківську систему України в умовах глобалізації. *Часопис економічних реформ.* 2019. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Cher_2019_3_11 (дата звернення: 26.10.2022 р.).

39. Хома, І., Папірник, С. Вплив іноземного капіталу на стабільність банківської системи України. *Економіка та суспільство*, 2022. Вип. (43). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-10> (дата звернення: 26.10.2022 р.).

40. Циганов С. С. Рух іноземного банківського капіталу у глобальному конкурентному середовищі. *Актуальні проблеми міжнародних відносин.* 2013. Вип. 117(2). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2013_117\(2\)__26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2013_117(2)__26) (дата звернення: 10.06.2022 р.).